

Nationaal Park
De Alde Feanen

Jaarverslag 2024

Datum: 5 mei 2025

Periode 2024

Auteur Ellen Kiewiet, secretaris Nationaal Park De Alde Feanen

Nationaal Park De Alde Feanen

p/a Tweebaksmarkt 52 06-29661761
8911 KZ LEEUWARDEN e.kiewiet@fryslan.frl

www.np-aldefeanen.nl

Content

Medewerkers van het Nationaal Park De Alde Feanen: Laura Steigenga, Jannie Slot, Erine de Man, Anke Zijlstra (Grou Aktief), Anton Huitema (IFG), Monique van der Steeg (Gebiedscommissie Alde Feanen) en Recreatieschap Marrekrite.

Versie

0.2 Definitief

Voorwoord

Hier ziet u het jaarverslag over het jaar 2024 van Nationaal Park De Alde Feanen. Het park ligt in het hart van Fryslân en is uniek qua natuur, cultuur en historie. Het Nationaal Park is een samenwerkingsverband van heel veel partners; met elkaar proberen we de natuurlijke waarden overeind te houden en waar mogelijk te verstevigen en we willen dat steeds meer mensen er van kunnen genieten maar wel op een wijze die geen schade berokkent aan de kwetsbare natuur. De stappen die we daar voor zetten doen we in samenspraak. Tot de maand mei was Sipke Swierstra bijna 11 jaar voorzitter van het Overleg Orgaan. Wij danken hem voor de jarenlange plezierige en constructieve wijze van voorzitten. Na een selectieprocedure heeft het Overleg Orgaan op 15 mei besloten ondergetekende de verantwoordelijkheid te geven van het voorzitterschap. Het zal een uitdagende taak worden omdat al snel duidelijk werd dat er intern en extern veel ontwikkelingen spelen. Er is sprake van een nieuwe personele start. Als secretaris heeft na jarenlange bijzondere inzet John Haitzma het stokje overgedragen aan Dirk Blom en later aan Ellen Kiewiet. Ook nam IVN coördinator Rinaldo Zwart afscheid en werd opgevolgd door Erine de Man. In het eerste jaar is er veel aan de orde gekomen. Het belangrijke document over de Veenweideaanpak 'Wetter en Moar' is niet in het Overleg Orgaan vastgesteld omdat er geconstateerd is dat het document een grotere reikwijdte heeft dan ons NP. Wel kunnen bruikbare onderdelen opgepakt worden. Er is een start gemaakt met het Interreg project 'Waddensie'. Samen met It Fryske Gea is een tijdelijk bezoekerscentrum opgezet en wordt de permanente invulling onderzocht. De Rijksoverheid geeft met de aanpak 'Robuuste Parken' een forse impuls in de Nationale Parken op basis van ingediende plannen. Er is een evaluatie opgezet over de wijze van hoe ons park bestuurd wordt en hoe dat verbeterd kan worden. Bureau Wing is uitgekozen voor de begeleiding.

U vindt in de volgende bladzijden uitgebreid beschreven de vele activiteiten die in onze mooie park hebben plaatsgevonden. Met dank aan allen die in 2024 hun steentje hebben bijgedragen sluit ik af in de taal die altijd gebruikt is in ons park.

Wy wurkje mei wille oan itweardefolle park dêr't wy meiinoar tige grutsk op wêze meie.
Doeke A. Fokkema.

Voorzitter Overlegorgaan en Stichting
Nationaal Park De Âlde Feanen

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Organisatiestructuur.....	6
3. Beheer en inrichting	11
4. Voorlichting, educatie en recreatie	14
5. Marketing en communicatie.....	16
6. Project Waddensie project Robuust NP De Alde Feanen	17
7. Project Robuust NP De Alde Feanen	17
8. Landelijke ontwikkelingen	18
9. Monitoring	19
10. Financieel.....	21

1. Inleiding

Ieder jaar stelt het Overlegorgaan Nationaal Park De Alde Feanen een jaarverslag op. In dit jaarverslag staan de onderwerpen en activiteiten die in 2024 plaats hebben gevonden binnen de organisatie van het Nationaal Park De Alde Feanen. Het doel van het jaarverslag is om de bij het Nationaal Park betrokken organisaties te informeren over de activiteiten en lezers nieuwsgierig te maken om eens een kijkje te nemen in het park.

Wat is een Nationaal Park

Nationale Parken zijn aaneengesloten gebieden van tenminste 1.000 hectare, bestaande uit natuurterreinen, wateren en/of bossen met een bijzondere landschappelijke gesteldheid en planten- en dierenleven, waar ook goede mogelijkheden aanwezig zijn voor recreatief medegebruik. In nationale parken worden natuurbeheer en natuurontwikkeling geïntensiveerd, worden natuur- en milieueducatie sterk gestimuleerd en vormen van natuurgerichte recreatie als ook onderzoek bevorderd. In 2024 is het nieuwe beleidsprogramma van het ministerie van LNV tot stand gekomen. **Zie de bijlage 1**

Nationale Parken in Nederland

In Nederland zijn 22 Nationale Parken (zie afbeelding). De 22 Nationale Parken vormen een staalkaart van de Nederlandse natuur. Van alle voor Nederland belangrijke natuurtypen is er namelijk één in elk Nationaal Park vertegenwoordigd.

In 2024 is het Nationale Park van Gogh tot stand gekomen. Het park is 49.271 ha groot en omvat het Brabant bekenlandschap en het Brabants Leem.

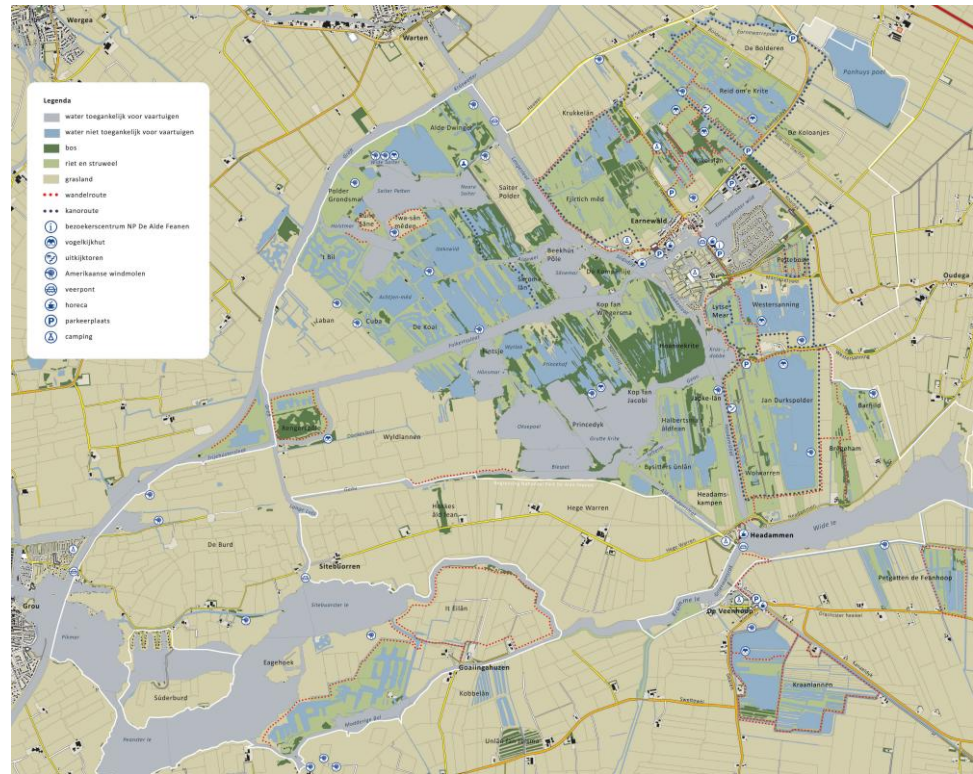
Nationaal Park De Alde Feanen

Het Nationaal Park De Alde Feanen is ingesteld in 2006 door de minister van LNV. Het gebied ligt in het hart van de provincie Fryslân, tussen de dorpen Grou, Warten, Earnewâld, Aldegea en De Feanhoop. De totale oppervlakte van het Nationaal Park De Alde Feanen bedraagt iets meer dan 4200 ha. De belangrijkste gebiedsbeheerder en terreineigenaar is It Fryske Gea.

Het gebied is één van de grootste moerasgebieden in Europa. Het gebied kent een grote variatie aan landschappen waaronder moerasbos, rietlanden, zomerpolders, petgaten, legakkers, veenplassen en bloemrijke hooilanden.

Natuur

Het gebied kent een grote variatie aan planten- en diersoorten. In het voorjaar broeden bijvoorbeeld ruim 100 vogelsoorten in het gebied. Verder komen er ruim 450 plantensoorten voor.

Legenda

- water toegankelijk voor vaartuigen
- water niet toegankelijk voor vaartuigen
- bos
- riet en struweel
- grasland
- wandelroute
- kanoroute
- bezoekerscentrum NP De Alde Feanen
- vogelkijkhut
- uitkijktoren
- Amerikaanse windmolens
- veerpont
- horeca
- parkeerplaats
- camping

Vanwege de bijzondere natuur is het grootste deel van het gebied ook erkend als natura 2000 gebied. Van het Nationaal Park is 2.142 hectare aangemerkt als beschermd gebied binnen de criteria van Natura 2000.

Cultuurhistorie

Naast natuur heeft het Nationaal Park ook een rijke cultuurhistorie. Vele duizenden jaren geleden trekken de eerste mensen door De Alde Feanen. Het gebied was toen nog veel kouder en er was geen boom te bekennen. Toch bouwden de eerste bewoners van het gebied er jachtkampen. De jachtkampen waren hun verblijfplaats waar vanuit ze joegen.

Door de jaren heen wordt het open landschap waar onze jagende voorouders leefden steeds meer begroeid met veen en bos. Dat komt door het steeds warmer wordende klimaat vanaf de laatste ijstijd.

Nadat de omgeving jarenlang omgeven is door grassen en andere lage begroeiing, verschijnen er zo'n tien tot twaalfduizend jaar geleden de eerste bomen.

Zo'n vijfduizend jaar geleden vestigden de eerste boeren zich in het uitgestrekte oerbos. In het bos maken de boeren een open plek waar zij van eikenhouten palen en balken, vlechtwerk en leem kleine boerderijtjes bouwen. Er verschijnen steeds meer open plekken in het bos, waardoor er geleidelijk een parkachtig landschap ontstond.

Tussen 900 en 1200 ontstaan de eerste dorpjes. Het is hetzelfde moment waarop er een uitgestrekt veengebied ter hoogte van de huidige Alde Feanen wordt ontgonnen. Dorpen als Garyp, Siegerswoude en Earnewald (met als ontginningsbasis het Oude Diep) en Oudega en Boornbergum (met als ontginningsbasis de Oer Ee) vormen zich. Door al het gegraven en gespit in het veen graven de toenmalige boeren zonder het zelf te beseffen de ondergang van hun eigen akkerland tegemoet. Het van oorsprong metersdikke veenpakket zakt als gevolg daarvan in relatief korte tijd in elkaar.

Ondanks de vele pogingen om het gebied droog genoeg te houden voor bewoning slaagden de boeren uiteindelijk niet in deze opgave. De zo spaarzaam opgebouwde bewoning moest opgegeven worden in het veen. Het verlaten land wordt in de eeuwen daarna nog gebruikt als hooiland, terwijl op andere plekken turf werd gewonnen door veenbazen en veenarbeiders. Toen in de eerste helft van de negentiende eeuw de vervening grotendeels was voltooid werd de Alde Feanen het domein van vissers, jagers, rietsnijders en keuterboeren.

Door de betere waterbeheersing, de introductie van kunstmest en de doorgaande mechanisatie in de landbouw in de 20ste eeuw kond het land intensief als weiland in gebruik worden genomen. Andere plekken werden als natuurreservaat met rust gelaten. Dit is het huidige kerngebied van Nationaal Park De Alde Feanen.

Nationale Parken
van Nederland

In Nederland zijn 22 Nationale Parken. Deze Parken vertellen samen het verhaal van de Nederlandse natuur.

2. Organisatiestructuur

De basis van de Nationaal Park organisatie is het Overlegorgaan. Daarnaast kent de organisatie een Dagelijks Bestuur, een werkgroep en een stichtingsbestuur.

Overlegorgaan

Het Nationaal Park vindt haar samenwerking in het Overlegorgaan (hierna: OO). Hierin zitten alle betrokken die een rol hebben in of gerelateerd zijn aan het Nationaal Park: vertegenwoordigers van eigenaren, beheerders, belangenvertegenwoordigers, ondernemers en bestuurders. Het Overlegorgaan vormt het bestuur van het Nationaal Park.

Het belangrijkste doel van het OO is samen werken aan het voortbestaan en ontwikkelen van het gebied. Leidend daarvoor zijn het gezamenlijk opgestelde Beheers- en Inrichtingsplan (BIP) en Ontwikkelplan (OP). In het BIP staat beschreven aan welke doelen het Nationaal Park werkt op het gebied van beheer en inrichting. In het OP is een gezamenlijke strategie beschreven. Hierin staan de volgende doelen centraal:

- Het versterken van de natuurbeleving
- Het uitbreiden van voorlichting en educatie
- Het stimuleren van de samenwerking tussen ondernemers/gastheren
- Het vergroten van de bekendheid van het park

Samenstelling

Het OO bestaat in 2023 uit de onderstaande partijen. Achter elke partij de persoon die de organisatie vertegenwoordigt (stand december 2023):

1. Provincie Fryslân: Matthijs de Vries (na coalitievorming juli 2023)
2. Gemeente Smallingerland: Sipke Hoekstra
3. Gemeente Tytsjerksteradiel: Tytsy Willemsma
4. Gemeente Leeuwarden: Evert Stellingwerf
5. Regiomarketing: Cathrienus Herrema
6. It Fryske Gea: Henk de Vries
7. Dorpsbelang Earnewâld, Aldegea, De Feanhoop en Goëngahuzen: Nico Tilstra
8. Dorpsbelang Warten, Grou en Wergea: Ivo Krikke
9. Vereniging Princenhof/ERF: Frank Vogelpoel
10. Wetterskip Fryslân: Gerben de Boer
11. Watersportverbond Noord: Johan Woudstra (agendalid)

12. LTO Noord/vereniging voor rietsnijders: Hedzer Anne Geerligs
13. De Marrekrite: Eddie Huisman & Judith Porsius (agendalid)
14. IVN: Henriette Beukema
15. HISWA/ Recron: Jan Ybema (agendalid)
16. Friese Milieufederatie: Pieter de Haan
17. Vereniging Friese Rondvaart ondernemingen: Jan Koopmans (agendalid)

Het OO heeft een onafhankelijk voorzitter Doeke Fokkema en een secretaris Ellen Kiewiet. Beide aangetreden halverwege 2024.

Mutaties

In 2024 hebben zich binnen de samenstelling van het OO diverse mutaties voorgedaan:

- De heer Doeke Fokkema is aangetreden als onafhankelijk voorzitter van het Overleg Orgaan.
- Ellen Kiewiet is aangetreden als ambtelijk secretaris vanuit de Provincie Fryslân.

Frequentie

In 2024 is het Overlegorgaan twee keer bij elkaar geweest, 15 mei en 13 november. Beide vergaderingen hebben fysiek plaatsgevonden. De eerste in Hotel Princenhof te Earnewâld, de tweede in Hotel Iesicht te Oudega.

Dagelijks Bestuur

Het Dagelijks Bestuur (hierna DB) is een afvaardiging van het Overlegorgaan. Het DB borgt een slagvaardige voortgang op de dossiers en bereidt effectieve besprekingen en besluitvorming voor. De taken van het DB zijn:

1. Het aanspreekpunt zijn voor het NP De Alde Feanen
2. Correspondentie ontvangen en behandelen
3. Participeren in gewenste gremia
4. Bespreken van de voortgang van projecten en uitzetten van vervolgacties
5. Voorbereiden agenda Overlegorgaan (agenderen, informeren, bespreken, besluiten)

Het Dagelijks Bestuur heeft het mandaat van het Overlegorgaan om besluiten te nemen binnen het vastgestelde jaarplan en begroting.

Samenstelling

Het DB bestaat uit de volgende leden (stand december 2024):

- Doeke Fokkema (onafhankelijk voorzitter)
- Evert Stellingwerf (overheden)
- Henk de Vries (beheer en inrichting)
- Mathijs ter Bork (communicatie en educatie)
- Frank Vogelpoel (vertegenwoordiger van de streek)
- Daan Bultje (penningmeester stichting)

De secretaris van het OO, mevrouw Ellen Kiewiet is tevens secretaris van het DB.

Mutaties

- De heer Doeke Fokkema is aangetreden als onafhankelijk voorzitter van het Dagelijks Bestuur.
- In 2024 Mevrouw Henriette Beukema is afgetreden uit het Dagelijks Bestuur en de heer Mathijs ter Bork is aangetreden in het Dagelijks Bestuur vanuit het IVN

NP De Alde Feanen: één van de grootste moerasgebieden in Europa

In het hart van Friesland ligt het ruim 4.000 hectare grote laagveenmoeras De Alde Feanen. Een zeer afwisselend landschap bestaande uit meren, petgaten, rietlanden, ruigten, struwelen en moerasbossen.

Frequentie

Het Dagelijks Bestuur is in 2024 vijfmaal bijeengewees:

- 20 maart
- 24 april
- 12 juni
- 18 september
- 16 oktober

De gemeente Leeuwarden is voor het Dagelijks Bestuur, gastheer geweest in het stadhuis te Leeuwarden en het bestuur heeft 3 maal vergaderd in het Informatiecentrum te Earnewald.

Naast de overleggen hebben DB leden in diverse gremia geparticipeerd en zijn ze bij diverse activiteiten aanwezig geweest, zoals de Europarc Conferentie in oktober, Algemeen Bestuur SNP, expertsessies Nationale Parken Bureau, sessies over landelijke ontwikkelingen. Daarnaast is het bestuur agendalid van de gebiedscommissie Alde Feanen.

Werkgroep Nationaal Park

Het OO heeft een werkgroep die de voorbereiding verzorgt op de onderwerpen die in het OO worden behandeld. Ook fungeert de werkgroep als een klankbord, brainstorm- en adviesorgaan voor het OO. Uit de werkgroep kan een tijdelijke projectgroep in het leven worden geroepen, als een specifiek onderwerp of project dit vraagt.

Samenstelling

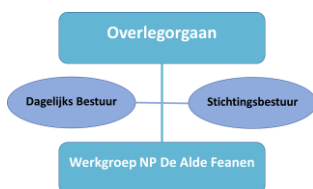
In de werkgroep Nationaal Park zijn alle organisaties die in het gebied actief zijn en mee willen denken over de doorontwikkeling van het park welkom. In 202 hebben de volgende partijen hun bijdrage geleverd:

- Dorpsbelangen van Grou, Warten, Earnewâld, de veenhoop en Aldegea
- Ondernemers vertegenwoordiging uit de dorpen Grou, Warten, Earnewâld en Aldegea
- Marrekrite
- Gebiedscommissie Alde Feanen
- Watersportverbond
- Pondjesroute/8 van Grou
- ANWB
- Provincie Fryslân
- Gemeenten Smallingerland, Tytsjerksteradiel en Leeuwarden
- Friese Milieu Federatie
- Vereniging van Rietsnijders
- Friese Bond van Binnenvissers
- LTO-Noord
- Regiomarketing Noordwest, Noordoost en Zuidoost
- It Fryske Gea
- IVN
- Merk Fryslân

De gemeente Heerenveen en HISWA/RECRON zijn agendaleden.

De werkgroep heeft een onafhankelijk voorzitter en een ambtelijk secretaris. Tot half 2024 waren dit: de heer Sipke Swierstra, voorzitter en secretaris, de heer Dirk Blom. Vanaf mei 2024 is er een nieuwe voorzitter aangetreden, Doeke Fokkema en vanaf september een nieuwe secretaris, Ellen Kiewiet

De organisatiestructuur van het NP

De NP organisatie is een platte organisatie met als centrale gremium het Overlegorgaan, een werkgroep die haar adviseert, een Dagelijks bestuur voor de dagelijkse gang van zaken en een stichting voor het beheren van haar middelen.

Mutaties

Voor de bijeenkomsten nodigen we diverse leden van alle organisaties uit. Elke organisatie maakt zelf de keuze wie welke keer wordt afgevaardigd. De mutaties hierin zijn divers.

Frequentie

De werkgroep Nationaal Park is in 2024 2 keer bijeengewees:

- 3 april
- 2 oktober

Daarnaast heeft een sub-werkgroep extra werkzaamheden verricht en zijn nog een extra keer bij elkaar geweest.

Alle bijeenkomsten zijn fysiek geweest. Dit was een hele verademing ten opzichte van de jaren hiervoor. De eerste bijeenkomst was onder voorzitterschap van de heer Sipke Swierstra en de heer Daan Bultje. De tweede onder voorzitterschap van de heer Doeke Fokkema en secretaris Ellen Kiewiet. Tijdens de bijeenkomsten zijn diverse onderwerpen onder de aandacht gebracht, zoals: de subsidieaanvraag voor ondersteuning Nationale Parken waarvoor input is geleverd voor het projectplan Robuust Nationaal Park De Alde Feanen. Het bezoekerscentrum, de acties van het Interregproject "Waddensie", een inventarisatie van de ingebrachte ideeën en projecten door de werkgroep van de afgelopen 5 jaar en een enquête onder de werkgroepleden over de rol en invulling van de werkgroep. De resultaten van deze enquête zijn meegenomen in het Governance Onderzoek uitgevoerd door WING

Governance onderzoek

Door verschillende partners binnen het Overlegorgaan is opgemerkt dat er ongemak heerst over de rol die zij hebben binnen het park, met name bij de overheden die vertegenwoordigd zijn in het verband. Na bredere uitvraag is geconstateerd dat het ongemak breder gedragen wordt. Dit heeft zowel met cultuur als structuur te maken. In de eerste plaats cultuur, omdat zowel overheden als private partners zoeken naar wat is hun rol, taak en bevoegdheid (wat mag en kan ik zeggen en welk mandaat heb ik?). Daarnaast zoeken zij ook naar hoe verhoudt het Overlegorgaan zich tot het Dagelijks Bestuur, wie bepaalt wat en waarom. Men heeft het gevoel dat de besluitvorming langzaam van het Overlegorgaan naar het Dagelijks Bestuur is verschoven en dat wringt. Op de tweede plaats structuur, hier gaat het met name over de vraag of deze vorm werkbaar is en of het zo doelgericht en efficiënt is ingeregeld. Het gaat hier om borgen van kwaliteit, maar ook van snelheid en flexibiliteit. Hier zit ook een sterke overlap met de cultuur. Daarom is in 2024 is een start gemaakt met het laten uitvoeren van een Governance onderzoek naar de structuur en cultuur van het NPDAF.

Hiertoe is een klankbordgroep Governance Onderzoek samengesteld welke in maart een eerste startbijeenkomst heeft gehad. In april is er een vervolgesprek geweest van de klankbordgroep Governance met DB erbij, bij IFG in Olterterp. In het najaar is de uitvraag opgesteld met de gemeentes en naar 3 verschillende bureaus gestuurd. Er zijn 3 offertes ontvangen welke beoordeeld zijn door de klankbordgroep en er is een advies aan het DB voorgelegd om Bureau WING de opdracht te verlenen. De opdrachtomschrijving: 1. onderzoek de huidige structuur en cultuur 2. Kom met een gedragen advies om zowel de Governance op structuur en cultuur aan te passen zodat het kwaliteit, goede samenwerking en duidelijke afspraken borgt. Bureau WING is in oktober 2024 van start gegaan met het onderzoek.

Stichting Nationaal Park De Alde Feanen

Sinds januari 2015 is een zelfstandige stichting in het leven geroepen. Een doelstelling van die transitie is komen tot meer zelfstandigheid. Een onderdeel daarvan is dat de inkomsten van het Park voortaan door het Nationaal Park De Alde Feanen zelf zullen worden beheerd. Hiervoor was een rechtspersoon nodig om het geld rechtsgeldig te kunnen ontvangen en beheren. Omdat het OO geen rechtspersoon is, is een stichting opgericht.

De stichting heeft ten doel:

- het beheren van de middelen van het OO NPDAF;
- het kunnen aangaan van financiële verplichtingen binnen de doelstellingen van het Nationaal Park De Alde Feanen en namens het OO NPDAF;
- het eventueel kunnen optreden als gevolmachtigde namens het OO NPDAF;
- het verrichten van alle handelingen die met het voorgaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

De stichting heeft geen winstoogmerk en is een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Hiermee zijn gunstige omstandigheden gecreëerd voor organisaties of individuen die de Nationaal Park organisatie willen steunen door middel van bijvoorbeeld sponsoring of giften.

Samenstelling

Het stichtingsbestuur is een personele unie met het Dagelijks Bestuur. De samenstelling is:

- De heer Sipke Swierstra (voorzitter) opgevolgd door Doeke Fokkema in 2024
- De heer Frank Vogelpoel (secretaris)
- De heer Daan Bultje (penningmeester)

Het stichtingsbestuur heeft drie adviseurs: de heer Evert Stellingwerf, de heer Henk de Vries en mevrouw Henriëtte Beukema, opgevolgd door de heer Mathijs ter Bork. Daarmee is het een personele unie met het Dagelijks Bestuur.

Mutaties

In 2024 heeft zich één mutatie voorgedaan in het stichtingsbestuur. De heer Sipke Swierstra is afgetreden als voorzitter en opgevolgd door de heer Doeke Fokkema.

Frequentie

Omdat het stichtingsbestuur een personele unie vormt met het Dagelijks Bestuur (met de overige leden als adviseurs van de drie bestuurders), zijn de vergaderingen van het Dagelijks Bestuur ook de vergaderingen van de stichting. Voor de stichting worden losse besluiten en notulen gemaakt. Het Dagelijks Bestuur is 5 keer bij elkaar geweest in 2024.

Subsidenten

Het Nationaal Park kent één grote subsidie, de Provincie Fryslân. Dit is een jaarlijkse bijdrage aan de hand van een boekjaarsubsidie. Verder wordt op projectbasis via fondsen en incidentele regelingen geld geworven. Landelijk wordt er voor ieder Nationaal Park een coördinator educatie & communicatie gefaciliteerd via detachering van het IVN, deze wordt bekostigd vanuit een subsidie van het min. LVVN die het IVN daartoe rechtstreeks opdracht geeft.

Partners en sponsors

Vanaf 2018 zijn we als Nationaal Park gestart met het werven van sponsors. Het streven is een kleine betrokken groep ondernemers van maximaal 25 tot 30 bedrijven te betrekken bij het gebied. Met de reguliere subsidie (van provincie Fryslân) kunnen de vaste kosten, zoals

De Stichting Nationaal Park De Alde Feanen heeft een ANBI status

Een ANBI is een algemeen nut beogende instelling. Een instelling kan alleen een ANBI zijn, als ze zich voor minstens 90% inzet voor het algemeen nut.

een bezoekerscentrum, een educatief medewerker en de vergaderkosten worden betaald. Met de aanvullende middelen van sponsors is het park in staat zich op verschillende terreinen door te ontwikkelen. Denk aan educatieprojecten, communicatie, marketing en onderzoek. We zijn 2024 geëindigd met 14 sponsors.

- Bo Webexperts
- Mannen van Staal
- Stavast Drachten
- Smart Camels
- Pilat Advies
- ANJA verhuur
- Installatiebedrijf Donker Veenstra
- Zeilschool De Pean
- Alde Feanen, verhuur en bemiddeling
- Annage, groepsuitjes en events
- Camping It Wiid
- De Twirre
- PIXUS
- Accountantskantoor Propstra

De bijdragen per ondernemers liggen tussen de €500 – €5.000. Hiervoor hebben we standaardpakketten, maar is ook maatwerk mogelijk.

Ook kan sponsoring in natura of faciliterend, door donaties mogelijk te maken van bezoekers.

Werving

We hebben in 2024 2 nieuwe sponsors aangetrokken.

In 2024 zijn we twee keer met het sponsornetwerk bij elkaar gekomen. In maart is een sponsorochtend gehouden voor sponsors bij PEAN, gevaren met sloepen van ANJA, met uitreiking van eerste boek over Fryslân door Oeds Westerhof

Begin december hebben we een ontbijt op een skûtsje van Annage georganiseerd en gevaren met de skûtsje langs het Lancaster monument waar Age Veldboom de verhalen van de Lancaster heeft verteld.

3. Beheer en inrichting

3. Beheer en inrichting

In 2024 is op het gebied van flora en fauna weer veel gebeurd. In dit hoofdstuk een weergave van alle beheer en ontwikkelingen in het gebied. Het grootste deel van het beheer wordt uitgevoerd door It Fryske Gea, tevens eigenaar van de meeste gronden in het gebied. Deze activiteiten vallen niet onder de begroting van het samenwerkingsverband NP De Alde Feanen.

Beheer

Al het voorkomende beheer is in 2024 weer naar behoren uitgevoerd. De maaiwerkzaamheden verliepen naar wens. Alle (blauw)graslanden konden gemaaid en gehooïd worden. De overige werkzaamheden in de graslanden verliepen wat moeizamer door de natte nazomer en herfst. Ook voor de rietooft waren er weinig mooie dagen voorhanden om de maaiwerkzaamheden uit te voeren, maar ook dit is de rietpachters weer gelukt.

Ook zijn wij dit jaar bezig geweest om het rietlandbeheer eens kritisch tegen het licht te houden. Een aantal rietlanden ontwikkelen zich gestaag richting veenmosrietland. Een rietlandtype dat zeer waardevol is en een habitatype is in het N2000 beheerplan voor De Alde Feanen. Om deze ontwikkeling te stimuleren is het passender om deze percelen in de zomer te gaan maaien in plaats van in de winter. De door te voeren beheerwijzigingen willen in het maaiseizoen 2025-2026 gaan toepassen.

Flora en fauna

Ecologisch onderzoeksbureau Altenburg & Wymenga is bezig met het opstellen van een beheer/adviesplan voor De Burd. Dit eiland bij Grou is een aantal jaren terug ingericht als weidevogelgebied. Helaas zijn de aantallen weidevogels teleurstellend laag. Een aantal maatregelen uit het beheer/adviesplan zijn in 2024 uitgevoerd, zoals het verwijderen van opslag om de openheid te behouden en het sturen van de verhoogde waterpeilen in het voorjaar. Wat de resultaten van deze beperkte maatregelen zullen zijn moet in het voorjaar van 2025 blijken. Maar er zal de komende jaren nog meer moeten gebeuren.

Vorig maakten wij al melding van de sterke en doorgaande afname van het aantal broedparen van de aalscholvers in de Princehof. Dit jaar werden hier geen broedende aalscholvers meer aangetroffen. De ‘nieuwe’ kolonie in It Izaakswiid telde dit jaar 121 broedpaar. Ook hier is een kleine afname te zien ten opzichte van 2023.

In 2023 en 2024 zijn alle planten in De Alde Feanen geïnventariseerd. Deze gebied dekkende inventarisatie moet eens in de 7 jaar uitgevoerd worden. De top drie van de meest voorkomende soorten bestond uit de moerasvaren, kikkerbeet en de wateraardbei. Er werden 7 bedreigde soorten aangetroffen waaronder de stijve moerasweegbree, melkvioltje en rood veenmos. De veenmosorchis, een ernstig bedreigde soort, weet zich nog steeds te handhaven. Helaas zijn er ook een aantal soorten verdwenen zoals de blonde zegge, moeraswolfsklauw en wrattig veenmos. Opvallend was de toename van de waterscheerling en de moeraslathyrus. Ook de Spaanse ruiter, een kenmerkende soort voor blauwgrasland, liet een kleine toename zien. Dat geldt ook voor de rietorchis die op steeds meer plekken in De Alde Feanen tot bloei komt.

Het aantal broedende weidevogels aan de Prikwei/Hooiweg, een weidevogelpareltje in De Alde Feanen, bleef stabiel. Echter het broedsucces, het aantal vliegvlugge kuikens, viel tegen. Wat hiervan de oorzaak is geweest is niet helemaal duidelijk. In polder De Wyldlannen gaat het nog steeds heel erg goed met de weidezangvogels. Deze polder blijft een belangrijk bolwerk voor de gele kwikstaart en veldleeuwerik. Het aantal broedende Kieviten, grutto's en tureluurs bleven redelijk stabiel ten opzichte van de voorgaande jaren.

Voor de monitoring van de herstelmaatregelen die uitgevoerd zijn binnen het Life+ project “Booming business” kunnen worden voortgezet. De resultaten van met de ontwikkeling van waterplanten is erg wisselend. Op sommige plekken is deze ontwikkeling spectaculair, maar op andere plekken blijft de ontwikkeling van waterplanten achter of ontbreekt nagenoeg. Vrijwel alle aangebrachte keringen, om bodemwoelende vis als brasem te weren uit de afgesloten gebieden, zijn in een dusdanige slechte staat dat deze in 2025 vervangen zullen worden, zodat we de natuur meer tijd kunnen geven om zich te ontwikkelen.

Gebiedscommissie Alde Feanen

Binnen het herinrichtingsproject Alde Feanen werkt de gebiedscommissie aan plannen voor natuur, water, recreatie en landbouw. De commissie werkt in opdracht van provincie Fryslân aan deze doelen. De gebiedscommissie bestaat uit vertegenwoordigers van de thema's natuur, landbouw en recreatie, de betrokken gemeenten en Wetterskip Fryslân. Samen met de streek maakte de commissie plannen voor vier uitvoeringsmodules.

In 2024 is de 4^e uitvoeringsmodule, voor het gebied polder Siderius langs de Koaidyk en Alle om 'e Slachte, vastgesteld door Gedeputeerde Staten en is het budget beschikbaar gesteld. Doel is de verdroging van de Alde Feanen tegen te gaan door verhoging van het waterpeil. Verder realiseren we hiermee een natuurverbinding tussen het moerasgebied ten noorden van Earnewâld en de Jan Durkspolder. Uitvoering volgt na werkzaamheden aan de Wolwarren e.o.

De werkzaamheden voor het gebied De Wolwarren/Jan Durkspolder, onderdeel van de 3^e uitvoeringsmodule, zijn verder uitgewerkt. Het was nodig een plaanpassing door te voeren. De voorgenomen verlaging van het waterpeil ten noorden van de weg Wolwarren is omgezet naar een peilverhoging. Een verlaging van de waterstand in veengrond is niet meer wenselijk omdat hierdoor het resterende veen vergaat waarbij CO₂ vrijkomt en het maaiveld verder daalt. Met het verhogen van het waterpeil ontstaat ook andere natuur. In plaats van kruiden- en faunarijk grasland zal dit gebied zich gaan ontwikkelen naar een "dynamisch moeras". De Regio Deal projecten, die tot doel hebben de beleving van de natuur te vergroten, worden gerealiseerd in en om het gebied Wolwarren/Jan Durkspolder. It Fryske Gea gaat een nieuwe vogelkijkhut plaatsen aan de zuidkant van de Wolwarren. Daarbij heb je uitzicht richting het noorden, wat vooral door fotografen op prijs wordt gesteld. Voor ontwerp en bouw is de samenwerking gezocht met Firda opleidingen Drachten. Twee belangrijke wensen waren een drijvende kijkhut en een uitzichtpunt vlak boven de waterspiegel. De basis van de kijkhut is een oude ponton. Het ontwerp is op de afmeting en belasting van de ponton aangepast. Er wordt voor de opbouw zoveel mogelijk natuurlijke materialen gebruikt. Ook is onderzocht op welke manier een drijvend vogeleiland, die voor de vogelkijkhut wordt geplaatst, kan worden gerealiseerd. Het ontwerp voor de weg Wolwarren/Headammen is een fietsstraat, waar de auto te gast zal zijn. Verder is de precieze loop van de nieuwe kanoroute bepaald. De werkzaamheden worden in 2025 uitgevoerd.

De Oksekop is een 'boezemland' in de Wijde Ee. Het grondwater zakt door de ondergrond weg naar de lager-gelegen polder, waardoor de veenbodem op plekken is gedaald door verdroging. Dit komt mede doordat de Alde Munstergrope is dichtgegroeid. De grond is in eigendom van particulieren waarvan een deel bij It Fryske Gea. Zij zijn betrokken bij de planvorming en de verdere uitwerking.

Het werk wordt gecombineerd met de verbreding vaarweg en aanleg natuurvriendelijke kade. De huidige kade aan de noordzijde van de Oksekop, langs de vaarweg via de Nije Mûntsegrope, is aan vervanging toe. De provincie wil de huidige steile kadewand vervangen door een natuurvriendelijke oever en meteen de vaarweg met 4 meter verbreden. Bijkomend voordeel is dat de vaarweg hierdoor beter bevaarbaar wordt voor recreatievaart. Zeker door de natuurlijk-vriendelijke oever zal het een "minder grote klotsbak" worden.

In 2024 is gewerkt aan de uitwerking van het plan en het contact met de eigenaren. Om de verbreding te kunnen realiseren moeten de eigenaren een strook grond verkopen aan de provincie. It Fryske Gea heeft hier al aan meegewerkt door haar strook te ruilen met een stuk van de Alde Munstergrope, dat in eigendom bij de provincie was.

4. Voorlichting, educatie en recreatie

In 2024 hebben we op het gebied van voorlichting, educatie en recreatie onze vaste programma's, zoals het schoolreisprogramma en de rugzakroutes gedraaid en o.a. Fête de la Nature en de Dag van het Nationaal Park georganiseerd.

De dag van het Nationaal Park

Op zondag 26 mei vierden we samen met It Fryske Gea de dag van het Nationaal Park, circa 100 bezoekers namen deel aan wandel- en vaarexcursies. Bezochten de Lancasterexpositie of deden mee met het knutselen voor de jeugd.

Jeugd- en scholenprogramma

Sinds 2013 bieden we in samenwerking met It Fryske Gea survivalschoolreisjes aan in het Pettebosk, voor groep 3 t/m 8 van het basisonderwijs. Tijdens het schoolreisprogramma maken kinderen op een actieve manier kennis met het ontstaan, de flora en de fauna van De Alde Feanen. In 2024 hebben we **316** kinderen een onvergetelijke dag in de natuur mogen bezorgen! Voorgaande jaren zetten we betaalde gidsen (via een payrollconstructie) in om het programma te begeleiden, vanwege de hoge kosten is het programma in 2024 aangepast en deden scholen delen van het programma zelfstandig (om personeelskosten te besparen). Daarnaast is er in 2024 voor het eerst gewerkt met een vaste prijs per klas in plaats van een prijs per leerling. Wellicht hebben deze veranderingen er (mede) voor gezorgd dat we minder kinderen hebben bereikt dan voorheen.

Naast het schoolreisprogramma bieden we in samenwerking met It Fryske Gea 4 rugzakroutes aan, twee in Het Pettebosk en twee in De Lytse Mear. Gezinnen en scholen kunnen een rugzak vol onderzoeksmaterialen huren bij het Informatiepunt en zo zelfstandig het gebied ontdekken. Ze volgen een met paaltjes uitgezette wandelroute en doen onderweg opdrachten die te maken hebben met de ontstaansgeschiedenis en de flora en fauna van het Nationaal Park. In 2024 hebben we op deze manier **872** kinderen kennis laten maken met het gebied.

Fête de la Nature

Tijdens Fête de la Nature (welke ieder jaar plaatsvindt in het eerste weekend van september) konden jong en oud weer een weekend lang genieten van mooie natuurfestjes. Op vrijdagochtend ging een eerste groep het gebied verkennen tijdens een stille wandeling door It Wikelslân. Dit werd georganiseerd door Barbara Veldboom. Op vrijdag lagen ook de kano's klaar bij Hollema verhuur en konden gezinnen er zelf op uit. Op zaterdagochtend was er een gezamenlijke yoga sessie georganiseerd op het strandje in Earnewâld en 's avonds kon men mee met Ulbe van Alde Feanen verhuur om de donkerte te ervaren. Maar liefst 2 boten vol vertrokken er. Ook konden jongeren en gezinnen terecht bij ANJA Watersport voor de GPS route en op zondagochtend vertrok er een mooie groep voor een SUP-tour door De Alde Feanen. Ook had It Fryske Gea dit weekend zijn vaartochten genoemd naar Fête de la Nature. Ook konden gezinnen gratis gebruikmaken van de rugzakroutes: het Klein Kikkerpad, het Otterpad en de Moerasroute.

Ook lagen er bij de Lancaster leuke bingokaarten klaar en mindfulness oefeningen die bezoekers zelf tijdens hun wandeling konden uitvoeren. En Camping Stjelp had de Green Key Challenge klaar leggen voor bezoekers die hun overnachting dit weekend nog groener wilden invullen.

Bekijk hier de terug blik: <https://www.np-aldefeanen.nl/succesvol-fete-de-la-nature-brengt-natuur-en-mensen-samen-in-de-alde-feanen/>

Bijscholing vrijwilligers

De vrijwilligers van het Informatiepunt zijn tijdens de jaarlijkse startbijeenkomst bijgepraat door de medewerkster V&E NP De Alde Feanen en teamleider Educatie van It Fryske Gea. Tijdens het jaarlijkse uitje hebben zij genoten van een vaarexcursie door de Alde Feanen. (de jaarlijkse evaluatiebijeenkomst is vanwege winterse weersomstandigheden verplaatst naar januari 2025). De vrijwilligers ontvangen daarnaast meerdere keren per jaar een digitale nieuwsbrief van de medewerkster V&E NP DAF.

De excursievrijwilligers van It Fryske Gea werden tijdens de jaarlijkse start- en evaluatiebijeenkomst door o.a. de medewerkster V&E NP DAF bijgepraat over ontwikkelingen en projecten in het Nationaal Park. Ook is er voor hen een 'gidsen voor gidsen' bijeenkomst georganiseerd, waarbij zij hebben geleerd van elkaar.

Gastheren en gastvrouwen

In 2024 zijn de gastvrije ondernemers van het nationaal park actief betrokken bij verschillende activiteiten zoals de dag van het Nationaal Park of Fête de la Nature. Het netwerk is onderhouden en het park hield de ondernemers op de hoogte gehouden van wat er in de omgeving speelde (zoals de start van de zeearend nestcam). De gastvrije ondernemers hebben hun activiteiten aangeboden via de website van het nationaal park, wat voor een groter bereik van hun doelgroep heeft gezorgd.

Bezoekerscentrum

In februari is een startnotitie opgesteld voor het nieuwe toekomstig bezoekerscentrum, daaropvolgend is een startsessie Bezoekerscentrum gehouden in Earnewâld, Ebenhæzer kerk, met lokale stakeholders. Onder het projectplan Robuust Nationaal Park heeft het NPDAF financieel bijgedragen aan een projectleider van het IFG voor een onderzoek naar het nieuwe bezoekerscentrum en de samenwerking tussen het Nationale Park, It Fryske Gea en het Toeristenbureau Earnewald daarbij. De projectleider is in juni 2024 van start gegaan.

Op 5 juni 2024 is het tijdelijke Informatiepunt van It Fryske Gea en het Nationaal Park De Alde Feanen op de Wiidswei 32 te Earnewald geopend. De vrijwilligers van het Informatiepunt hebben dit jaar **1514** bezoekers te woord gestaan.

Lancasterexpositie

In januari is een start gemaakt met opbouwen expositie Lancaster in Stripe 12a. Door het ontbreken van een fysieke locatie voor informatie van het Nationaal Park De Alde Feanen in 2024 is gekozen om een combinatie van een fysieke informatieplek samen met de Lancaster Expositie te realiseren in de lisblom, het voormalige ijslokaal achter het Skutsjemuseum op de Stripe 12.a. Inmiddels had It Fryske Gea een tijdelijke locatie gevonden voor een informatiepunt aan de Wiidswei 32 te Earnewald. Deze is op 5 juni geopend. Er is uitgebreid campagne gevoerd voor het werven van vrijwilligers via de reguliere mediakanalen. Echter vanwege het gebrek aan vrijwilligers voor de bezetting van de lisblom is besloten om samen te gaan met het IFG in het tijdelijk informatiepunt van het Nationaal Park De Alde Feanen.

De Lancaster expositie is onbemand en open tijdens de openingstijden van het Skûtsjemuseum. De vrijwilligers van het Skûtsjemuseum en de verhuurder, Age Veldboom openen en sluiten de locatie en zijn beschikbaar voor vragen over de expositie. Daarnaast is er een opname voor de Lancaster expositie met Omrop Fryslân geweest voor een reportage. En in april was de opening van de Lancaster expositie in Stripe 12 met school, stakeholders en pers; daarmee ook opening seizoen.

5. Marketing en communicatie

Aanleiding

Voor een nationaal park wordt marketing en communicatie steeds belangrijker. Ten eerste voor de binding. Door bekend te maken wie je bent en wat je doet ben je herkenbaar voor huidige partners (ter onderbouwing van de (financiële) steun) en toekomstige partijen die je aan de organisatie wil binden. Ten tweede is het belangrijk om in alle uitingen een zodanig (uniform) beeld te geven dat dit de juiste partijen aantrekt en de juiste doelgroep aantrekt qua bezoekers. Om die reden hebben in 2015 een marketingplan opgesteld en deze in 2019 geëvalueerd en bijgestuurd. In 2020 is een start gemaakt met het uitrollen door middel van de dorpenstrategie waarbij er dorpensteams georganiseerd zijn om over alle betreffende onderwerpen mee te denken, uitvoering te geven en input te leveren. In 2024 is onder het projectplan Robuust Nationaal Park De Alde Feanen de Marketing strategie herijkt. Deze wordt afgerond in 2025 en voorgelegd aan het OO ter besluitvorming. De missie, visie en doelstellingen zijn daar opnieuw in meegenomen.

Instrumenten

- **Website:** de website wordt gebruikt om algemene informatie te delen over de organisatie en haar activiteiten. Ook werken we hierin samen met de gebiedscommissie. En het LIFE project. Die gebruiken beide een deel van de website, zodat ze aan hun informatieplicht voldoen.
- **Opstapmagazine**
In 2023 hebben we in plaats van een gedrukt magazine een online Op stap magazine ontwikkeld. Dit om kosten te besparen en content sneller en makkelijker te kunnen vernieuwen gedurende het seizoen. In 2024 is dit online magazine uitgebreid. Het Online Opstapmagazine is 6537 bekeken met 14.341 views. Naast het digitale magazine hebben we een flyer ontwikkeld, met daarop beknopte informatie over het gebied, een overzichtskaart van bezienswaardigheden en QR-codes naar o.a. het online magazine en de gastheren. Deze flyer lag bij diverse gastheren in het Nationaal Park en werd uitgegeven bij het Informatiepunt. Van de flyer zijn 15.000 exemplaren gedrukt.
- **Sociale media:** via Facebook en Instagram worden actuele zaken gedeeld.
- **Nieuwsbrieven:** via nieuwsbrieven worden de diverse doelgroepen die aan het Nationaal Park zijn gelieerd geïnformeerd over de actuele ontwikkelingen.
- **Evenementen zoals Fête de la Nature:** Tijdens Fête de la Nature (die ieder jaar plaatsvindt in het eerste weekend van september) konden jong en oud weer een weekend lang genieten van mooie natuurfestjes. Op vrijdagochtend ging een eerste groep het gebied verkennen tijdens een stilte wandeling door It Wikelslân. Dit werd georganiseerd door Barbara Veldboom. Op vrijdag lagen ook de kano's klaar bij Hollema verhuur en konden gezinnen er zelf op uit. Op zaterdagochtend was er een gezamenlijke yoga sessie georganiseerd op het strandje in Earnewâld en 's avonds kon men mee met Ulbe van Alde Feanen verhuur om de donkerte te ervaren. Maar liefst 2 boten vol vertrokken er. Ook konden jongeren en gezinnen terecht bij ANJA Watersport voor de

GPS route en op zondagochtend vertrok er een mooie groep voor een SUP-tour door De Alde Feanen. Ook had It Fryske Gea dit weekend zijn vaartochten genoemd naar Fête de la Nature. Ook konden gezinnen gratis gebruikmaken van de rugzakroutes: het Klein Kikkerpad, het Otterpad en de Moerasroute.

Ook lagen er bij de Lancaster leuke bingo kaarten klaar en mindfulness oefeningen die bezoekers zelf tijdens hun wandeling konden uitvoeren. En Camping Stjelp had de Green Key Challenge klaar leggen voor bezoekers die hun overnachting dit weekend nog groener wilden invullen. Bekijk hier de terug blik: [https://www.np-](https://www.np-aldefeanen.nl/succesvol-fete-de-la-nature-brengt-natuur-en-mensen-samen-in-de-alde-feanen/)

[aldefeanen.nl/succesvol-fete-de-la-nature-brengt-natuur-en-mensen-samen-in-de-alde-feanen/](https://www.np-aldefeanen.nl/succesvol-fete-de-la-nature-brengt-natuur-en-mensen-samen-in-de-alde-feanen/)

- **Sponsors:** In maart is een sponsorochtend gehouden voor sponsors bij PEAN, gevaren met sloepen van ANJA, met uitreiking van eerste boek over Fryslân door Oeds Westerhof

Onze groep enthousiaste gastheren/-vrouwen tijdens de middag

Algemeen:

In 2024 zijn we aanwezig geweest op it Frysk Toerisme Festival in Nije Lije

6. Project Waddenvisie project Robuust NP De Alde Feanen

In 2024 is het project Wadden Visie van start gegaan. Het project Wadden Visie helpt om de duurzaamheid in de Waddenzee-regio te bevorderen. Het heeft tot doel het landschap beter te beschermen en tegelijkertijd de leefbaarheid en economie te versterken. In het project wordt een dashboard ontwikkeld waarmee gemeten kan worden hoe duurzaam de regio is. Dit project geeft inzichten hoe het gebied zich ontwikkelt op het gebied van milieu, samenleving, en economie. Daarnaast delen we goede voorbeelden van duurzame projecten, zodat andere bedrijven en organisaties hiervan kunnen leren. NP De Alde Feanen neemt deel aan dit project en is een van de 12 partners in dit project. Het project omvat vier inhoudelijke werkpakketten die elk op hun eigen manier bijdragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen voor de Waddenkust, wij nemen deel aan werkpakket 2 en 3.

1. Duurzaamheids-Dashboard en bewezen praktijken,
2. **CO2-compensatie modellen**> NPDAF
3. **Wildernis ervaren en natuurwaarden behouden**> NPDAF
4. Ontwikkeling van de biologische diversiteit.

Lead Partner: Merk Fryslân (Leeuwarden) Projectpartners: ▪ Nationalparkverwaltung Niedersächsisches Wattenmeer (Wilhelmshaven) ▪ Ostfriesland Tourismus GmbH (Leer) ▪ Regionales Umweltzentrum Ökowerk Emden (Emden) ▪ Internationale Dollard Route e. V. (Leer) ▪ NHL Stenden Hogeschool (Leeuwarden) ▪ Hochschule Emden/Leer (Emden) ▪ Economic Board Groningen (Groningen) ▪ Nationalpark De Alde Feanen (Earnewâld) ▪ Waterschap Hunze en Aa's (Veendam)

Projectstart: 01-06-2024- Projecteinde: 31-05-2028

7. Project Robuust NP De Alde Feanen

In mei is er gewerkt aan een ambitieplan voor de eenjarige subsidie van RVO/LNV; Robuust Nationaal Park De Alde Feanen. Het plan is in het OO van mei 2024 besproken en valt binnen

de kaders van hetgeen eerder is vastgesteld in het OO. In juni is de aanvraag ingediend bij RVO/LNV.

Dit plan laat zien hoe de partners van Nationaal Park de Alde Feanen invulling geven aan de doorontwikkeling naar een robuust Nationaal Park, met kwalitatief hoogstaande natuur- en landschapsgebieden, zoals is bedoeld in het Beleidsprogramma Nationale Parken. In dit plan leggen we de gezamenlijke ambities en doelen vast. Daarbij geven we aan hoe we naar het toekomstbeeld van veerkrachtig, beleefbaar en robuust Nationaal Park toewerken. Het Nationaal Park kiest ervoor om voor de huidige subsidieregeling in te zetten op zogenoemde kwartiermakers en projectleiders. De kwartiermakers leveren aan het eind van de regeling een rapport op en op basis van alle rapporten maakt het Nationaal Park een keuze voor de vervolgsubsidieaanvraag. De projectleiders leveren concrete projecten op voor het eind van de subsidieregeling.

8. Landelijke ontwikkelingen

In 2024 zijn er op landelijk gebied ook weer enkele ontwikkelingen geweest rondom het beleid van de Nationale Parken. Het ministerie van LNVN heeft een beleidsprogramma opgesteld en een vervolg gegeven aan de subsidie ondersteuning Nationale Parken welke in 2024 is ingezet. In 2024 is uitvoering gegeven aan het projectplan Robuust Nationaal Park onder deze regeling. Een subsidie van 175.000 euro was beschikbaar gesteld door het LNVN voor onderzoek en verkenningen onder de 4 thema's van het nationale beleidsprogramma. Deze verkenningen zijn uitgevoerd door het IVN, IFG en Merk Fryslan en gecoördineerd vanuit de medewerkers van het NPDAF.

1 april 2025 worden de resultaten opgeleverd welke de input vormen voor de komende meerjarensubsidie ter ondersteuning van de Nationale parken van het ministerie van LNVN.

Europarc conference 2024

Uitwisseling en samenwerking

Op diverse manieren werken we als Nationaal Park samen:

- **Samenwerkingsverband nationale Parken (SNP):** het SNP is een stichting die alle Nationale parken in Nederland vertegenwoordigd. Het Nationaal park De Alde Feanen is daar ook lid van. Het SNP organiseert het coördinatoren overleg en het Algemeen Bestuur. Op die manier houden de 22 Nationale Parken in Nederland nauw contact met de elkaar. In 2024 hebben we 5 keer een coördinatoren overleg gehad en 4 keer een Algemeen Bestuur SNP gehad. Namens het NP De Alde Feanen zijn daar de mevrouw Ellen Kiewiet (coördinatoren overleg) en de heer Doeke Fokkema (AB) hierbij aanwezig. Vanuit het SNP is in 2024 met name actie gezet op het opstellen van het convenant van de gezamenlijke Nationale Parken, de maatschappelijke landelijke partners en stakeholders, gemeentes en provincies en het ministerie van LNVN voor de ondersteuning van het nieuwe beleid van het ministerie.
- **Het Nationale Parken Bureau** heeft in het najaar 2024 een werkbezoek gebracht aan NP De Alde Feanen waar over en weer kennis is gemaakt met de nieuwe bezetting (secretaris en voorzitter NPDAF) en kennisuitwisseling is gedaan. De bezoekers hebben een rondvaart gehad per sloep langs het Lancaster Monument en de Lancaster expositie.
- **Coördinatoren overleg IVN:** de coördinator Educatie van IVN van NP De Alde Feanen heeft geregeld overleg met de collega's in de andere NP's in Nederland. Dat zorgt voor

onderlinge uitwisseling van kennis en ervaring. Deze kruisbestuiving zorgt voor vernieuwing in ons aanbod en geeft anderen een kijkje in onze keuken. Daarnaast sluiten we meer en meer aan bij landelijke én Europese programma's en activiteiten van IVN Natuureducatie, de landelijke Nationale Parken en Europarc. Zo werken we samen aan een sterk netwerk en een sterk merk.

9. Monitoring

Tijdelijk Informatiepunt

Het tijdelijke informatiepunt aan de Wiidswei 32 is in juni geopend. In 2024 hebben we circa 1514 bezoekers ontvangen.

Excursies en activiteiten

Samen met de excursiecoördinator en vrijwilligers van It Fryske Gea verzorgt de medewerkster V&E van het NPDAF jaarlijks vele excursies in De Alde Feanen.

De schoolreizen, excursies en rugzakroutes zijn de trekkers van het bezoekerscentrum. Jaarlijks gaan een paar duizend recreanten, met name gezinnen, op deze wijze de natuur in. De vaarexcursies met fluisterboot De Blaustirns trekt de meeste deelnemers. Daarnaast worden er wandel- en kano-excursies georganiseerd. Voor de jeugd zijn er diverse excursies en activiteiten in het Bezoekerscentrum georganiseerd, denk aan wandelingen met afsluitend broodjes bakken boven het kampvuur, uilenballen pluizen en nestkastjes timmeren. Naast excursies op basis van individuele inschrijving worden er ook excursies op aanvraag georganiseerd, denk aan bedrijfsuitjes en jubilea.

In onderstaande tabel worden de deelnemersaantallen van afgelopen jaren weergegeven:

Activiteiten	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Open dag	1.400	2.500	3.500	3.500	2.500	0	0	0	1.000	800	100
Challenge	64	138	140	140	140	0	0	0	0	0	0
Reguliere excursies	1.277	2.138	2.371	1.995	4.427	4.877	1.291	714	4.660	3.202	3.221
Jeugdexcursies	707	723	1.259	1.013	966	1.593	523	176	278	258	102
Rugzakroutes/kinderfeestjes	1.362	1.175	1.911	2.135	863	1.412	233	3.219	1.578	1.262	872
Schoolreizen	2.316	2.290	2.672	2.333	2.264	1.936	1.212	1.460	1.389	883	316
Totaal	7.126	8.964	11.853	11.116	11.160	9.818	3.259	5.569	8.905	6.405	4.611

Digitale zichtbaarheid

In 2024 hebben we weer op diverse momenten via website en sociale media aandacht gegeven aan het gebied. Dit gebeurt gestructureerd op basis van een content jaarkalender, maar ook ad hoc berichten op basis van de actualiteit.

Website

Ook hebben we weer een mooi aantal bezoekers op de website aangetrokken. De top pagina's zijn wandelen, routes, fietsen, locaties en de kalender.

Bezoekers: 77.033

Sessies: 100.472

Pageviews: 235.000

Gemiddelde sessieduur: 1 minuut en 4 seconden
Hierdoor hebben we een gezond bounce-percentege.

Online opstapmagazine

Het Online Opstapmagazine is 6537 bekeken met 14.341 views.

Overzettingen met pontjes

Overzettingen met pontjes

In het Nationaal Park De Alde Feanen varen meerdere toeristische pontjes voor fietsers en wandelaars. Veel mensen maken hier gebruik van om het gebied te ontdekken en te beleven. Of om de pontjesroute De 8 van Grou te fietsen. Het groeiende aantal overzettingen elk jaar laat zien dat de route met de pontjes steeds populairder wordt en meer bekendheid krijgt. De schippers tellen dagelijks het aantal mensen dat wordt overgezet, wat een goede indicatie geeft van de drukte in het gebied. Het vaarseizoen van 2024 begon fris, wat leidde tot minder bezoekers in de eerste weken, maar na enkele zomerse periodes steeg het gebruik van de pontjes in De Alde Feanen aanzienlijk. Net als in voorgaande jaren viel op dat er steeds meer bezoekers waren die het gebied voor het eerst ontdekten, maar ook het aantal mensen dat vaker terugkeerde groeide.

Het dagelijkse varen startte in 2024 op 29 maart, met uitzondering van de pont De Oerhaal, die eind april van start ging. Voor bijna alle pontjes eindigde het vaarseizoen eind september, behalve voor De Hin & Wer en De Grietman Eco, die dagelijks bleven varen tot en met 31 oktober. De Grietman Eco voer ook in maart en november, maar alleen op zaterdag en zondag.

In de onderstaande tabel zijn de overzettingscijfers van de afgelopen vijf jaar weergegeven. De cijfers laten een duidelijke positieve ontwikkeling zien voor de pontjes in het gebied.

Tabel: aantal overzettingen met pontjes in NP De Alde Feanen

	Zonnepont Schalkediep	De Oerhaal	Hin & Wer	De Grietman Eco	De Snoekbears	Gastvrij Grou
	Suwâld	Warten	Earnewâld	Hoodammen	Grou	Grou
2020	18.287	gestremd	53.907	39.000	30.482	34.824
2021	21.005	23.435	69.171	46.209	31.327	32.534
2022	19.635	23.541	63.200	44.810	28.257	30.352
2023	18.491	22.072	59.000	47.300	28.665	31.118
2024	20.468	22.819	57.671	53.900	30.682	32.576

Onze partners in nationaal
Park De Alde Feanen

Luchtfoto's

Recreatieschap Marrekrite verzorgt sinds 1957 de aanleg en onderhoud van aanlegplaatsen in de provincie Friesland. Om de intensiteit van het gebruik te bepalen wordt op verschillende manieren gemeten. Jaarlijks worden onder andere tellingen uitgevoerd van de ligplaatsen vanuit de lucht op tijdstippen dat verwacht kan worden dat deze goed bezet zijn, vanaf ca.16:30 uur. Over het gehele gebied zijn foto's genomen. De foto's zijn vervolgens gekoppeld aan de Marrekrite Ligplaatsen Atlas, 2015. Daarbij is de 1ste Pinksterdag als ijkpunt genomen. Voor het gebied geven deze aantallen een indicatie van de recreatieve druk op het water. Het resultaat voor Nationaal Park De Alde Feanen staat in onderstaande tabel.

Locatie	2021	2022	2023	2024
De Salterpetten	6	15	33	21
De Holstmar	5	19	18	20
De Hanse Mar	2	6	7	5
De Grutte Krite	3	5	13	10
De Geeuw	6	20	44	40
Rengerspolle	32	42	58	54

Tabel: aantal boten in het gebied op ligplaatsen van Recreatieschap Marrekrite

Conclusie monitoring

Voor de sociale media en de website zien we een gelijkmatige trend en vormen deze methoden ook ons grootste bereik. Ook van de pontjes wordt goed gebruik gemaakt.

Vervolg

De wens is om dit de komende jaren verder te volgen. Dit kan niet met dezelfde systematiek. In het strategisch meerjarenprogramma wordt gewerkt aan een nieuwe monitor.

10. Financieel

Op 11 januari heeft de provincie een besluit toegezonden over de wijziging en gedeeltelijke terugvordering van de boekjaarsubsidie 2017. Hierop heeft in januari een startgesprek met Provinciale afdeling Misbruik & Oneigenlijk gebruik plaatsgevonden. Eind januari hebben we een formele bezwaarbrief ingediend aan provincie. In april is er een hoorzitting voor de boekjaarsubsidie 2017 op het provinciehuis gehouden. Dit heeft geresulteerd in het aanpassen van het terug te vorderen bedrag van de boekjaarsubsidie 2017 naar nul.

In mei is er gewerkt aan een ambitieplan voor de eenjarige subsidie van RVO/LNV; Robuust Nationaal Park De Alde Feanen. Het plan is in het OO van mei 2024 besproken en valt binnen de kaders van hetgeen eerder is vastgesteld in het OO. In juni is de aanvraag ingediend bij RVO/LNV.

De vaststelling 2023 van de boekjaarsubsidie is op 4 december 2024 aangevraagd bij de provincie Fryslân. In december is tevens de boekjaarsubsidie 2025 aangevraagd bij de provincie Fryslân.